

MINIMTIS

LAIKRAŠTIS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI

№ 69 (2019)

Memmingenas, 1947 m. birželio 26 d.

II metal

Sovietai sutinka dalyvauti konferencijoje

Londonas (SDP). Pirmaadienio rytą Maskvos spaudos paskelbė, kad sovietų vyriausybė priėmė britų kvietimą dalyvauti D. Britanijos, Prancūzijos ir Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministrų konferencijoje. Sovietų vyriausybė mano, kad ši konferencija turėtų įvykti Paryžiuje š. m. birželio 27 d.

Ryškum su tuo, prancūzų vyriausybė sekantiems gavo šitokio turinio sovietų vyriausybės nota: „Sovietų Sąjungos vyriausybė pritaria tai pažiūrai, kad šiuo metu Europos tautų svarbiausiu uždaviniu yra kiek galint greitesnį atstatymą laike karo sugriautam nacionalinio ūkio. Yra aišku, kad tas uždavinys būtų palengvintas, jei Jungtinės Amerikos Valstybės suteiktų pagalbą atitinkančią aukščiausiai minėtiems tikslams, nes JAV gamybos pajėgumas karo metu ne tik kad nesumažėjo, bet, priešingai, — dar padidėjo. Nors sovietų vyriausybė iki šiol neturi jokių informacijų apie galimas JAV ūkiškosios paramos sąlygas ir apie priemones, kurios ką tik buvo aptartos Prancūzijos ir D. Britanijos pasitarimuose, — ji priima prancūzų bei britų vyriausybių kvietimą ir sutinka dalyvauti trijų užsienio reikalų ministrų konferencijoje.“

Laukiama svarbių sprendimų

Paryžius (Dena). Prancūzų užsienio reikalų ministras Bidaultas prancūzų parlamentui išreiškė savo pritarimą dėl Marshallio plano numatytos paramos. Jis pareiškė: „Mes turime vilties, kad neužilgo pasieksime trijų kraštų susitarimo. Todėl ateinančios dienos bus gyvybiniai svarbios mūsų Prancūzijai, mūsų Europai ir visam pasauliui.“

Dėl kitų kraštų dalyvavimo

Vašingtonas (UP). Iš italų notos, kurią pasitarimams Tarchianį perdavė JAV užsienio reikalų ministras, aiškėja, jog Italija yra pasiryžusi konkrečiais įnašais prisidėti prie Marshallio plano Europai atstatyti. Italija su-

tinka tam reikalui skirti kelis šimtus tūkstančių darbininkų ir pavesti savo jėgines Europos elektrifikacijai. Bet ji laukia, kad ir kitos Europos valstybės panašiu būdu prie to plano prisidėtų.

Sofija (UP). Čekoslovakijos užsienio reikalų ministerio pavaduotojas Clementis, Sofijoje pareiškė, kad jo vyriausybė dar tyrinėja Marshallio planą ir iki šiol tuo reikalu dar nėra padariusi jokio sprendimo.

Vašingtonas (UP). JAV karo ministerio pavaduotojas H. Petersonas vienoje radijo kalboje pasakė, kad ir Vokietija turėtų dalyvauti

Europos atstatymo programoje, kuri turėtų būti paskelbta, kai tikta kitos Europos valstybės nuspręs, kaip jos mano pačios tvarkytis dėl šio uždavinio įgyvendinimo.

Varšuva (AP). Lenkija neturi nieko prieš Vokietijos atstatymą, tik ji mano, jog pirmenybė turėtų būti duota tiems kraštams, kurie buvo nacių režimo užpuolimo aukomis. Tokia nuomonė pareiškė vienas lenkų užsienio reikalų ministerijos atstovas. Jis kartu pažymėjo, kad lenkų vyriausybė Marshallio planą svarstys tik tuomet, kai bus painformuota dėl to plano įvykdymo smulkmenų.

Atvira Bevino kalba parlamente

Praejusios savaitės pabaigoje Anglijos užsienio reikalų ministeris Bevinas kalbėjo parlamente užsienio politikos klausimais. Amerikos Europos pagalbos, kitaip vadinama Marshallio planą, jis sveikino abiem rankom. Savo kalboje jis pareiškė, kad dabar belieka išspręsti du dalykai: Europos pagalbos plano įgyvendinimo skubumas ir Sovietų s-gos laikysena.

Gaila, sako Bevinas, kad aš dar negavau Rusijos atsakymo į Anglijos — Prancūzijos pakvietimą (dabar jau gautas) techniskam plane įgyvendinimo paruošimui. Po to jis puolė įvairių rūšių diktaturas ir kalbėjo apie nesuspėjusius Europoje: „Jeigu čia įvyktų konfliktas tarp ideologijų, aš tą apgailestaučiau, bet jeigu mes prie to būsim verčiami, turėsim duoti tinkamą atsakymą“. Aš nematau, kad vakarų pasaulis bus verčiamas ilgai kentėti, nes aš esu įsitikinęs. Be to, aš stebėjau daugelio diktatorių pastangas užgniaužti pasaulyje laisvę. Tai buvo diktatoriai, kurie pagaliau subankrutavo. Aš nebejuoju taip pat, kad pastangos užgniaužti laisvę nuomonės reikškimą ir kitas laisvės, kurios tarnauja žmogaus gerovei — taip pat nepavyks“.

Kada ministeris Bevinas jaudinančiais žodžiais apžvelgė britų tautų pastangas ir sudėtas aukas šiame kare už savo tautos ir žmonijos laisvę kovojant prieš tironus, tirštai prisirinkusios publikos eilėse, kur buvo ir moterų, matėsi besišluostant ašaras. Sešias savaites jis praleidęs Maskvoje ieškodamas sprendimo dėl Europos geresnės ateities, bet tai nedavė laukiamų vaisių. Jeigu mes palikę visas ideologijas eisime į žmonių mases, į laudį, pamatysime ko jie nori.

„Jie nori gyventi. Jie nori būti laisvi, turėti socialinį teisingumą, individualinį saugumą, galėti sugrįžti į namus ir nebūti terorizuojami slaptosios policijos. Jiems reikia maisto, pastogės ir šeimos meilumo“, sako ministeris. „Aš nerandu skirtumo tėvų viltys ir motinų meilėje savo vaikams. Kuriam tik krašte negimtų kūdikis — jis liuliuojamas tuo pačiu būdu. Jie turi tas pačias aspiracijas. Kodėl jiems neleistų gyventi? Kodėl jie būtina turi griebti vienas kitą už gerklės?“

Kada Bevinas priėjo prie įvykių pietryčių Europoje, peržvelgė eiles tyliai susikaupusių parlamento narių, ir pasakė: „Su skaudančia širdimi turiu pasakyti, kad tuose kraštuose, bet kokia opozicija nuspręsta nušluoti“.

Kalbėdamas apie vienos partijos valstybę jis pasakė, susirinkusiems karštai pritariant (iš vietų), kad mes esame prieš vienos partijos valstybę. Bet tas išsiplėtė Rytų Europoje labai plačiai, nors to gyventojai ir nenorėjo. Jeigu tas būtų daroma ne, per jėgą, bet gyventojams to norint — aš nieko nesakyčiau.“

„Daily Mail“ 1947. VI. 20 d. vedamajame rašo, kad Bevinas parlamente ištikrųjų „paėjo ant stalo atviras kortas“. Marshallio ūkinės pagalbos siūlymas Europai yra didžiausias šansas, kokį ji kada yra turėjusi, karo sunaikinimams atstatyti. Europa pasken do griūvėsiuose dėl to, kad valstybės vyrų išėjo pokarinio sprendimo ne ūkinės sąlygose, bet politinėse. Rytinė Europa galinti būti pasmerkta merdėti ideologijoje tiranijoje, bet kodėl gi turi būti delsimas Vakarų Europos atstatymas. Bevinas yra pasirėngęs reorganizuoti ir atstatyti sunaikintas tautas, bet jis nesąs pasiruošęs ilgiau toleruoti Rusijos delsimo ir išsisukinėjimo.

minučių. Kai šis savo kalbą anksti rytą užbaigė, — sugaudęs iš aplinkinių namų kvorumui reikalingą senatorių skaičių, kalbą pradėjo kitas senatorius.

Prezidento šalininkai nori sprendimą nutęsti tiek, kad prezidento pasakytą kalbą rastų pakankamą atgarsį visuomenėje.

Londonas (BBC) JAV senatas 2/3 balsų atmetė prezidento veto prieš streikus varžantį įstatymą. Šiuo būdu įstatymas tuojau įsigalioja, nes kongresas prieš veto jau buvo pasisakęs didesne kaip 2/3 dauguma.

* JAV užsienio reikalų viceministeriu paskirtas Charles Saltzman. Jis vadovaus okupuotųjų kraštų skyriui.

* Vengrijos kabinetas nesutiko priimti prezidento Tildy atsistatydinimą. Tildy pažadėjo kol krizė praeis eiti prezidento pareigas.

Ginčas dėl darbo įstatymo

Vašingtonas (Dena). Prezidentas Trumanas dėl naujai kongreso priimto darbo įstatymo pareiškė veto. Tas įstatymas numato griežtas priemones prieš streikus ir gerokai apžėria profesinių sąjungų teises. Padarius atstovų rūmuose naują perbalsavimą dviejų trečdalių balsų dauguma prezidento veto buvo nuimtas. Manoma, kad ir senatas panašiai balsuos.

Vašingtonas (Dena). Penktadienio vakarą prezidentas Trumanas kalbėjo per radiją ir kongreso priimtąjį darbo įstatymo projektą, prieš kurį jis pareiškė savo veto, jis pavadino „blogu įmonininkams ir blogu kraštui“. Pateisindamas savo veto, kai atstovų rūmai jau buvo balsų persvara pasisakę prieš šią prezidento galia, prezidentas pareiškė, kad įstatymas esąs neteisingas darbo žmonėms. Darbo žmonių teisė, vienyti ir tartis su darbdaviais dėl atlyginimo ir darbo sąlygų, turėtų būti išlaikyta. Be to tas įstatymas sukaldysias JAV gyventojus į dvi priešingas nusistatymo dalis. Esą dar pakankamai laiko pažangiam ir konstruktyviam įstatymui išleisti. Tai esą reikalinga, nes dabar esantis santykis tarp darbininkų ir darbdavių turis būti pagerintas. Trumanas dar nurodė, kad šis įstatymo projektas gresiantį angliakasių streiką geriausiu atveju tik iki spalio mėnesio nustums, bet ne pašalins. Esą negalima perdaug profesines sąjungas susilpninti, kad jos galėtų lygiateisiai tartis su įmonininkais.

Prezidentas pripažįsta profesinių sąjungų nuopelnu tą aplinkybę, kad dabar JAV darbininkijos pragyvenimo standartas esąs aukštesnis negu bet kur pasaulyje. Dabar priimtas įstatymo projektas tiek apžėria darbininkų teises, kad jiems neliks kito būdo savo teisėms ginti, kaip tik streikai. Jis dar pažymėjo, kad tam tikros įstatymo vietos patėidžia spaudos ir nuomonės reikšimos laisvės.

Vašingtonas (UP). Ketvirtį valandos vėliau per radiją kalbėjęs senatorius Taftas prikišo prezidentui nepažinimą įstatymo charakterio. Jis kaltino prezidentą, kad jis nepaminėjo dabartinio darbo įstatymo piktnaudojimą iš profesinių sąjungų pusės.

Vašingtonas (DPD) JAV senatas posėdžiauja nuo penktadienio popiečio be pritraukos. „Taft-Hartley-Bill“ šalininkai mėgina nutęsti šio įstatymo perbalsavimą. Tas reikalas iškilo ryšium su prezidento pareikštuoju veto. Demokratų senatorius Taylor, kuris pasisakė už veto, kalbėjo 8 valandas ir 20

Sovietų S-ga yra policinė valstybė

Evanston (SDP/NZ). Respublikonų partijos autoritetas užsienio politikos klausimais John Foster Dulles, kuris dalyvavo Maskvos konferencijoje kaip užs. reik. ministerio Marshallio patarėjas, š. m. birželio 18 d. North-westerno universitete, Evanstone (Illinois), kalbėjo apie laisvos ir policinės valstybės skirtumus.

J. F. Dulles pasakė: „Šių dienų tarptautinės politikos problemų centre yra sovietų vadovaujamojo asmens pastangos primesti savo valdymosi formą kitiems. Nėra jokio pagrindo manyti, kad tos pastangos kada nors savaime išnyktų. Jos išnyks tik tada, kada pagaliau sutiks „ginkluotą arba moralinį pasipriešinimą“.

Kalbėdamas apie policinę valstybę J. F. Dulles taip išreiškė: „Policinė valstybė yra tokia valstybė, kurioje tie neskaitlingieji, kurie turi policinės kontrolės galią, sudaro nelankstų politinio, socialinio ūkinio gyvenimo modelį ir paskiau naudoja policinę galią, kad tas ilgiau išsilaikytų. Kas su tomis klisėmis nesutinka, yra likviduojamas. Laisvoje valstybėje priešingai, policija yra naudojama apaugojimui individo teisius, kad jis galėtų galvoti ir tikėti taip, kaip jam sąžinė ir ... diktuoja. Šiuo metu Sovietų S-ga yra policinė valstybė. Neseniai įvykęs jos įtakos išsiplėtimas Vengrijoje padidino

valstybių skaičių su policinėm vyriausybėm. Šių tendencijų tolimesnis tęsimas galėtų pastūmėti sovietinius vadus prie smurto veiksmų, t. y. prie karo. Persveriančioji žmonijos dauguma nenori būti mažumos valdoma. Todėl ir rusų tauta jokiū būdu nėra laiminga dėlto, kad, kaip visuotinai ir neginčytinai yra pripažinta, Rusijoje kiekvienam komunistų partijos nariui tenka mažiausiai du politiniai suimtieji.“

Ką tik atvykęs į JAV, buvęs Vengrijos ministras pirmininkas Ferenc Nagy kalba su lenkų tautai. Salja jo šeimos nariai.

Nevykes apkaltinimas

Budapeštas (Dena). Dabartinė Vengrijos vyriausybė paskelbė baltąją knygą dėl neseniai įvykusio vyriausybės pasikeitimo. Toje knygoje anglai ir amerikiečiai yra kaltinami už tai, kad jie buvusiam ministeriui pirmininkui Ferencz Nagy ir kitiems vyriausybės nariams siūlė materialinę paramą. Sąmokslininkai esą perdavę britų ir amerikiečių atstovybėms Vengrijoje karinę, ir antisovietines informacijas. Knygoje yra plačiai nušviesta buvusiojo min. pirm. F. Nagy rolė, kurią jis vaidinęs iki krizei iškiliant. Nagy esą norėjęs Vengriją pavesti Jungtinių Amerikos Valstybių politinei ir ūkine atrama Pietų Europoje. Net amerikiečių diplomatini atstovas Arthur Schoenfeld esąs pareiškęs, kad jis pritaria Nagy politikai ir kad JAV žada Vengriją paremti paskolomis.

„Pravda“ blogai argumentuoja

JAV užsienio reikalų viceministerio Achesono viename universitete pasakytą kalbą savo ilgesniame straipsnyje „Pravda“ šitaip aptaria:

„Pakartotini Achesono šmeižimai kyla dėl nepasisekimo Amerikos imperialistinės ekspansijos bandymų, kurie prieš tam tikrų sienų bejėgiškiai turi sustoti. Amerikiečių diplomatija nesiliauja skelbus klaidingas nesąmones, kad Sovietų Sąjunga okupuodama šiuos Iraną yra rėmusi Vidurinių Rytų neramumus. Tikriausiai Achesonas nevertina to universiteto studentų aiškiaregiškumo, jei jis prileidžia, jog jie gali nežinoti apie tai, kas dabar ištikrųjų dedasi pasaulyje“. (N.deF.)

Sovietų S-gos daug didesnės

Miami (AP) JAV Krašto apsaugos ministerijos informacijų skyriaus viršininkas generalas J. Lawton-Collins pareiškė, kad sovietų kariuomenės skaičium yra 20 kartų pranašesnė už amerikiečių kariuomenę. Amerikiečių karinės pajėgos Europoje esančios tiek mažos, kad jos lengvai galėtų būti nugalėtos.

8.000 ukrainiečių klausimas

Londonas (Dena). Viceministeris H. McNeil britų žemuosiuose rūmuose padarė pranešimą dėl ukrainiečių grąžinimo. Klausimas buvo iškeltas ryšyje su 8.000 ukrainiečių, kurie tarnavo vokiečių wehrmachtso pirmojoje ukrainiečių divizijoje, perkėlimui iš Italijos į D. Britaniją. Iškėlus karo nusikaltėlių klausimą, McNeil paaiškino, kad tie ukrainiečiai buvo tikrinti sovietų komisijos 1945 m. rugpiučio mėnesį ir š. m. vasario mėn. juos dalinai tikrino pabėgėlių komisija. Mc Neil pranešė, kad sovietų vyriausybė yra reikalavusi buv. tos divizijos karių grąžinti į Sovietų S-gą, bet kadangi didžioji šių ukrainiečių dalis yra kilusi iš tokių teritorijų, kurios prie Sovietų S-gos buvo prijungtos tikta po 1939 m. rugsėjo mėn. 1. d., tai britų vyriausybė negalėjo ši reikalavimą įvykdyti.

DP atstovai lankosi Olandijoje

Olandijos vyriausybė yra numaciusi artimiausioje ateityje atidaryti savo sieną didesniai skaičiui DP iš Vokietijos stovyklų, nes jai, kaip ir daugumai Europos ir užjūrio valstybių, reikalinga darbo jėga normaliam pokariniam ūkiniam gyvenimui atstatyti. Po ilgų pasitarimų Olandijos vyriausybė pakvietė DP tautybių grupių atstovus aplankyti Olandiją ir susipažinti su gyvenimo ir darbo sąlygomis. Siomis dienomis DP delegacija išvyksta į Olandiją, kur išbuš 10-14 dienų. Delegacijos sąstatą sudaro lietuviai, latviai, estai, lenkai ir ukrainiečiai; iš kiekvienos tautybės po 3 atstovus. (Ltv. Z.)

KA DARO MASKVA?

Pagrindinė sovietų politikos mintis pasidare aiškesnė ir, drįstu manyti, mes dabar galime esminiai paliesti, kas tūno už premjero Stalino valstybės sekretoriui Marshallui duotų parodomųjų pareikšimų. Stalinas sakė, kad po balandžio mėnesio nesutarimų Maskvoje, žmonėms išsiskyrus besiginkilijant dėl jų, jie pripažįsta kompromisų reikalingumą.

Matomai tai buvo duotas ženklas, kad sovietų vyriausybei reikia laiko suaktyvinti savo paties interesus, pirmą kartą galutinai susitarus dėl Vokietijos ir Austrijos. Kodėl? Todėl, kad bet koks išsprendimas, kurias taiką, būtinais yra prie raud. armijos atitraukimo iš Rytų Europos, ypač iš Lenkijos, Austrijos, Vengrijos ir Rumunijos. Tačiau alijantai, įskaitant ir sovietus, laikys dar šiek tiek kariuomenės Vokietijoje; tada trūktų bet kokio teisinio pamato bei šiaip pagrindo, kuris galėtų pateisinti raud. armijos laikymą kraštuose tarp Vokietijos ir Rusijos.

Turėdami galvoje, kad taikos sudarymas reiskia raud. armijos pasitraukimą iš Europos, mes, aš tikiu, turime tikrąjį siūlą, vedantį į tai, ką Rusija dabar veikia. Ji stengiasi įamžinti savo įtaką ir raud. armijai pasitraukus. Kol raud. armija yra pajėgi kuriam nors krašte, Kremlius gali diriguoti to krašto vyriausybę. Vyriausybės charakteris nėra pirmo svarbumo, kai ji privalo imti parengimus iš sovietų vadų. Bet jei raud. armija išsikraustytų, Kremlius turi imtis kitojių patvarkymų, kad jis galėtų ir toliau kontroliuoti to krašto politinį bei ekonominį gyvenimą.

Raud. armija turi išeiti palikdama už savęs „draugišką vyriausybę“, tai yra diktatūrą tu vietinių komunistų, kuriais galima būtų pasitikėti, kad jie pildys Maskvos parėdymus. Tokia tai diktatūra yra sudaryta Vengrijoje. Tokia diktatūra jau yra ir Jugoslavijoje, ir Bulgarijoje, ir Rumunijoje. Pranešama, kad sovietai, pirmą kartą pasirašys taikos sutartį, reikalauja panašaus patvarkymo ir Austrijoje. Mes pamatysime kokio atsargumo, kuris tik dar bus pajustas, jiems reikia Lenkijoje ir, visų kritiškiausiai, Cechoslovakijoje.

Nežiūrint pirmųjų išdavų pakrikimo, įvykių raidoje visa tai nebūtų beviltiška, jei mes būtume tikri, kad sovietai visą tai daro manydami privalesią evakuotis iš Rytų Europos. Nėra tikra, kad jie šiuo tikslu tai darytų. Bet yra gana aišku, kad jie galvoja galį tai padaryti. Jiems yra žinoma, kad jų slaviškų alijantų karinė okupacija nedidina draugiškumo Sov. Sąjungai, nėra reklama komunistams ir nėra gera jų pačių kariuomenės moralei.

Meska į juos ateina iš užpakalio. Jei jie pasilikus per ilgai, pasipriešinimas ir nedraugiškumas augs iki negalės visai sukontroliuoti. Jei jie atsitrauks, jų užpakalyje likusi komunistinė diktatūra, mėginama puslopinti opozicija, ją, veik tikras dalykas, dar labiau suintensyvins.

Be to, yra galimybių, kad komunistinė diktatūra, sakysim Vengrijoje, būtų pakeista ne tuo, ką mes vadintume demokratine vyriausy-

be, bet pokarinės formos fašistine vyriausybe, kuri pripažintų esanti Sovietų Sąjungos priešas. Tokių įvykių galimybės yra tiek realios, ir sovietai turi to taip bijoti, kad prieš išsikraustydami jie sieks sumurgdyti ne tik tuos, kurie mėgintų sudaryti tokią vyriausybę, bet ir tuos, kurie mėgintų ją remti. Tai yra tas, ką jie turi galvoje sakydami, kad jie kovoją su „anti-demokratinėmis“ jėgomis Vengrijoje ir kitur.

Sovietų perspektyvos Europoje, pasijutę esą prispirti atitraukti raud. armiją, yra tuo nepalankesnės ypač Vak. Europoje, įskaitant ir Vokietiją, kur yra pajėgumo atsigausti ir kur yra JAV remiama. Mūsų vadinama „Vak. Europa“ apima modernią, aukšto išsivystymo Europos branduolį. Sovietų orbitos kraštai, išskyrus Cechoslovakiją ir vakarinę Lenkiją, yra tai sritis, neišsivysčiusi ir atsilikusi ne tik pramonėje, bet taip pat ir žemės ūkyje. Prieš karą, pav., danų ūkininkas iš kiekvieno akro pagamindavo tris kartus daugiau negu ju-

goslavų ūkininkas, o galvijų laikydavo keturis kartus daugiau.

Diktatūros rytuose, kuriuos Maskva paliktų atitraukusi raud. armiją, nepajėgtų to greitai išlyginti. Todėl atgijimo perspektyvos Vak. Europoje yra geresnės negu Rytų Europoje, ir tie priešingumai prisidės prie sovietų satelitinio režimo sunkumų. Joks stebukas, kad Maskva eis su dideliu dėsniu, kad tik sustrudžius suorganizuoti atstatymą Vak. Europoje.

Jei ši diagnozė yra tikra, aš manau, yra aišku, kad tai, ką mes vadiname Marshallio politika Europai atstatyti, būtų sužlugdyta priėmus p. Hooverio separatines taikos su Vak. Vokietija sugestiją. Tokia separatinė taika ne tik kad leistų, bet, tikriausiai, priverstų Kremliui laikyti raud. armiją Vokietijoje ir Rytų Europoje.

Mūsų reikalas būtų visai priešingas — stengtis, nesvarbu kaip ilgai tas tęstus, ir mokėti, jeigu reikės, gerą kainą, kad Krem-

lių paveikus taikos sudarymui, kas reiskia raud. armijos atitraukimą iš Europos. Mes neturime nukreipti akių nuo to. Europa gali būti atstatyta tik jei ji bus evakuota. Evakuoti būtų galima pagal bendrą sutartį, kurią pasirašyti pagaliam reiktų paraginti sovietus. Cia jokios alternatyvos nėra; karas nėra jokia alternatyva ir kiekvienas žino jo prasmę.

Separatinė taika ar separatines taikos deklaracija negali išspręsti nei Europos atstatymo nei jos laisvės problemos. Ji gali padaryti Europos problemą visiem laikam neišsprendžiamą. Didžiausioji problema, kuri gali būti išspręsta, yra tai, kaip priversti prie to, kad raud. armija išeitų iš vidurinės Vokietijos ir Sovietų Sąjungos sienas. Separatinės taikos sudarymas su Vokietijos dalimi nebūtų priežastis raud. armijai išsikrausti, bet priešingai — likti.

Net Europos išlaisvinimo problema nėra neišsprendžiama. Mes žinome iš daugelio faktų, kad Vokietijoje ir Austrijoje bei kitur sovietai imaši priemonių, siekdami ištvirtinti, kad atsispyrus prieš evakuaciją. (WALTER LIPPMANN. NYHT, 1947.VI.16.)

Įtempimas dideja

Jungtinių Amerikos Valstybių nuolaidų politika pasibaigė. Nauja era tarptautinėje politikoje prasidėjo tuomet, kai trečiajį dieną Maskvos konferencijai susirinkus, t. y. kovo 12 d., prezidentas Trumanas paskelbė savo besąlyginės paramos programą Graikijai ir Turkijai. Tą dieną pasakytoji Trumano kalba buvo ir liko svarbiu faktorium tarptautinės politikos istorijoje. Tai buvo pirmoji Jungtinių Amerikos Valstybių aktyvesnės politikos žymė. Tai buvo didelis padaršinimas Marshalliui kiekiau laikytis konferencijos metu. Ir kai Marshallis grįžo iš Maskvos į Vašingtoną, tik išlipus iš lėktuvo, prez. Trumanas purtė jo ranką ir sveikino jį. Marshallis buvo gana nustebintas: grįžo iš nenusisekusios konferencijos ir dar sveikinamas!

Ilgą laiką buvo kalbama, kad Maskvos konferencija pasibaigė be rezultato. Bet štai tie rezultatai pradeda reikštis. Šiaip ar taip, bet konferencijos metu paaiškėjo, kad norinčių daryti nuolaidas nėra. Abi pusės kietai laikosi savo nusistatymų ir turi savus siekimus.

Kovo 12 dienos proklamacija dėl paramos Graikijai ir Turkijai šiandien virto ištisa Trumano doktrina. Trumanas pradeda eiti demokratiškojo diktatoriaus, buv. prez. F. D. Roosevelto, pėdomis. Jis mato, kad Europa ir Amerika yra tas pats pasaulis ir kad abu tie kontinentai negali vienas be kito gyventi. Jau keliais atvejais gyvenimas įrodė, kad Europos krizė yra ir Amerikos krizė. Jei Europoje karas, Amerika negali likti neutrali. Todėl Amerika nutarė aktyviai dalyvauti pasaulio reikalų tvarkyme ir, reikalui esant, nesigailėti aukų. Pradžioje karo metu Amerika sudėjo dideles aukas ir žmonėmiš ir pinigais. Bet Amerika buvo ir liks labiau linkusi prisidėti medžiagine parama. Karo metu ji išleido arti 50 milijardų do-

lerių, taip vadinamiems, skolinimo — nuomavimo tiekimams. Per du pokarinius metus ji jau vėl sukūšė į Europą skolinimais. Unros tiekimais ir kitokiais būdais apie 11 milijardų dolerių. Ir vis dar negalas, bet, tikriausiai sakant, dar tik pradžia. Birželio 5 d., kalbėdamas Harwardo universitete užsienių reikalų ministeris Marshallis vėl paskelbė naują Europos atkūrimo programą, bet jau su viena sąlyga: Europa turi susivienyti tai paramai priimti. Numatoma, kad pirmųjų keturių metų laikotarpyje Europai šelpti bus skiriama ne mažiau kaip 25 milijardai dolerių.

Tai yra ekonominis karas. Jungtinės Amerikos Valstybės yra vienintelė šalis, kuri gali paremti pasaulio tautas ir maistu ir kitomis medžiagomis. Baisu yra ir pagalvoti, kokia katastrofa ištiktų Europą, jei, sakysim, Jungtinės Amerikos Valstybės staiga dėl kokių nors priežasčių nutrauktų savo tiekimus.

Marshallio Europai pastatytoji sąlyga susivienyti virto vėl svarbiu tarptautinės politikos faktorium. Tai yra kas tai dar iki šiol neprasto abiem — Rytų ir Vakarų — pasauliams. Paryžiuje ka tik pasibaigė pirmoji ir įžanginė šios programos konferencija. Jau pirmieji pradai rodo, kad Vakarų Europa susivienys. Labai teisingai Londono laikraštis „Financial Times“ šiomis dienomis parašė, kad klausimas yra paprastas, būtent: gyventi ar mirti. Kiekvienas skęstantis, sako laikraštis, neturi laiko derėtis su savo gelbėtoju.

Tai tikra tiesa. Jau dabar laikas Europai pasirinkti savo gelbėtoją, kol ji dar nepaskeudo. Laimė dar, kad vakarinė Europos dalis gali laisvai apsispręsti. Todėl suprantama, kad ši dalis nepasirinks sau savizudybės. Bet ką darys anoji dalis? Maskva dar neapsisprendė. Ji, kaip ir visuomet, palengva

galvoja. Po to, kai Jungtinių Amerikos Valstybių užs. reik. viceministeris Claytonas paaiškino, kad Rusija turėtų pozityviai savo interkais prisidėti prie šios programos papildymo, t. y. remti, o ne paramą gauti; — atrodo, kad jai neliks kitos išeities kaip likti „neutraliai“.

Todėl aišku, kad plyšis tarp Rytų ir Vakarų turės padidėti. Jei dar prieš metus, apie kokių nors blokų sudarymus buvo neįjauki ir kalbėti, šiandien tai reikia pripažinti įvykusių faktų. Šiandien jau dirbama dėl pravedimo aiškesnių linijų tarp abiejų blokų. Tą parodo paskutiniųjų dienų įvykiai Vengrijoje. Ten, kur dar buvo laisva spraga, stengiamasi užsitverti, įkasant tvirtesnius stulpus. Iš kitos pusės, jau prieita prie to, kad buvęs prezidentas Hooveris atvirai siūlo sudaryti separatinę taiką su Vokietija ir Austrija.

Blokai kuriasi, o įtempimas pamažu didėja. Buvusiojo JAV užsienių reikalų ministro J. Byrneso pradėtoji „taikos ofenzyva“ neteko savo potencialo. Apie taikos sudarymo pastabas vis mažiau begirdėti. Mažai teikia vilties ir busimoji lapkričio mėnesyje Londono taikos konferencija. Dėtos viltys į Jungtines Tautas pradeda nustoti savo spalvingumo. Didieji įvykiai vyksta šalia Jungtinių Tautų forumo. Visas žmonių gyvenimas suka nesantaikos linkme. Šiandien dar peranksti yra spėlioti netolimos ateities perspektyvas. Bet yra patogus momentas prisiminti vieną senatoriaus A. H. Vandenberg'o išsireiškimą: „Esame akivaizdoje dviejų rungtyniaujančių pasaulių; prie ko ta kova prives — priklauso nuo Sovietų Sąjungos“. Ba.

Korėjos komisija posėdžiauja

Sopul (Dena). Pirmininkaujant sovietų gen. leit. Stikovui, Korėjos komisija šiandien pradeda pasitarimus su Korėjos demokratinėmis ir socialinėmis organizacijomis dėl provizorinės Korėjos vyriausybės sudarymo.

Vyt. Alantas

PRAGARO POŠVAISTĖS

I. Ištrauka iš romano

Atvažiuoju į Berlyną, Nargeliūną aš sutikau tą pačią dieną Lietuvių Draugijoje. Jis žiūrėjo į mane su užuojauta, nustebe, ir, rodėsi, dar kažin ko dairėsi aplink.

— Tu vienas? — klausė jis stipriai man spausdamas ranką.

— Vienas...

— Aldonos nesuradai?

— Iš kur tu žinai, kad ji dingo?

— Apie tavo apsilankymą Gudinėje man papasakojo senis Dzedulionis.

— Ir jis čia?

— Mes su juo gyvename viename kambaryje. Jo klebonas taip pat Berlyne. Jie atbėgo kartu.

— O apie Stepą Dzedulionį nieko?

— Ne, tas niekšas dingo, tartum į patį pragarą numarmėjo. Bet vėliau mes apie viską pasikalbėsime smulkiai. Mes tavęs seniai laukėme. Bijojau, kad tu iš disperacijos neįkištum snapo kur nereikia. Berlyne aš jau senokai. Kai mūsų traukinys su užverbuotais darbininkais atėjo į Vienną, aš nepastebimas atsiskyriau nuo bandos ir, net nepadėkojęs palydovams už kelionę, diplomatiškai dingau. Porą dienų pasistumdžiau po įstaigas, kur reikia teptelėjau lašiniams, gavau leidimą ir, kaip matai, bet tu, brolyti, nekaip atrodei. Matyt, tavo kelionė nebuvo tokia patogi, kaip mano. Bet mes pasistengsime tave atganyti. Tu apsigyvensi mūsų kambaryje. Šiandien rytą kaip tik vienas pabėgėlis išvažiuo. Reikės ką nors kystelėti šeimininkei.

Mano draugas nebuvo nė kiek pasikeitęs. Jis nebuvo praradęs nei savo geros nuotaikos nei humoro. Susitinkimas su juo mane tikrai labai džiugino. Tik jį matant ir klausantis jo

kalbos, man darėsi lengviau. Gal aš ne tiek buvau pavargęs iš kelionės, kiek mane buvo sukretę paskutiniai įvykiai. Nargeliūnas man buvo labai reikalingas. Mes turėjome daug ką apkalbėti ir nutarti.

Savo draugo padedamas, aš įsikūriau Vilhelm'o Angstmanno pensione, Kanto gatvėje. Gyvenome viename kambaryje keturiose: Dzedulionis, Nargeliūnas, kažin koks girininkas ir aš. Kadangi pensionas visai netoli nuo Lietuvių Draugijos, tai Draugijos vadovybė atvažiuojančius pabėgėlius lietuvius siunčia pas poniją Angstmannienę. Kitataučių čia kaip ir nėra: vien lietuviai. Pėr kiaučas dienas pensione vyksta jomarkas. Vieni išvažiuoja, kiti atvažiuoja, o pastoviau gyveną visi maždaug pažįsta vienas kitą, susiję pasakojasi savo pabėgimų istorijas, klausinėjasi pažįstamų, teiraujasi kur geresni restoranai, politikuoja, o vakarais kur susimetę lošia kortomis, kol Angstmannienė, mažutė, drūta, visada pikta, didelėmis nusiviriosomis krūtims beliekiškė, įkišusi į kambarį nosi, neišvaiko. Jos vyras, rodos, iš profesijos kepėjas, į pensijono reikalus nesikiša.

Atvažiuoju, kitą dieną su Nargeliūnu užėjau į policiją užsiregistruoti. Kliučių nedarė: užregistravo ir aš galėjau gauti maisto kortelės. Nors tas rūpestis atpuolė. Pietus ir vakariene valgomie restoranai, pusrūtį — namie. Čia kai kas tvirtina, kad berlyniečiai esą geriausiai maitinami visoje Vokietijoje. Gal ir taip, bet aš jau žinau, kad, pavalgęs restorane, esi maždaug sotus tol, kol pareinai namo. Grįžęs turi iš palovio traukti savo lagaminėli ir užkasti lietuvišku lašiniu. Kas bus, kai jie pasibaigs, nežinau. Emiau smarkiai blogi.

dažnai man pasiūlo lietuviškų lašinių, atneša kur sugriebęs cigarete, bet ypač nesigaili taviškų patarimų. Jis, matyti jaučia kas dedasi mano širdyje ir kuo galėdamas stengiasi palengvinti mano likimą. Jis mėgsta kalbėti apie tikybinius dalykus, dedasi esąs didelis autoritetas, ir Nargeliūnas visą laiką su juo ginčijasi.

Pietauti paprastai aš eidavau su Nargeliūnu; bet šiandien mano draugas buvo kažin kur išėjęs ir pietauti su manimi pasisiūlė Dzedulionis.

— Matai tamista, gal šiandien eisime kartu pietauti, žinau neblogą restoraną, — kreipėsi jis į mane truputį nedrąsiai, kai aš rasiu savo dienoraštį. — Norėčiau su tamista ir apie vieną reikalluką šneketelti.

Zakristijono žodžiai mane truputį suintrigavo: apie koki reikalą jis nori su manimi kalbėti? Mes išėjome kartu.

— Matai tamista, — kalbėjo jis gatvėje, — iš pirmo mūsų susitikimo Gudinėje tamista man pasirodė rimtas vyras beasas. Visi kiti begyveną pas tą bobšę... et, visokių ten esama. Kad ir tamistos draugas Nargeliūnas...

Jis vyras gal ir rimtas, bet kad jis taip į viską nerimtai žiūri. Kartais man rodosi, kad jam gyvenimas tik tam ir tėra, kad jis turėtų iš ko pasisaipyti. Bet žmogus jis doras. O jau tas girininkas Guiga tai tikras velnio išpera. Matai tamista, per savo amžėl esu matęs visokio plauko žmonių. Ir tikėtamistėle manimi: padorus žmogus nėra nei visai geras, nei visai blogas, taip sau kažin kas per vidurį. Jei kas kryptelėja per daug į vieną ar į kitą pusę, tas išvirsta į davatką ar kįpšo tarną. Vasardranguai žmonės, tamistėle, patys geriausi. Tas Guiga kažin ką perka, kažin ką parduoda, į bažnyčią neina, geria, su mergomis per naktis daužosi. Matai tamista, nustojto tėvynės, o kokius dalykičius išdarinėja! Neįtikėtina! Tartum pats nelabai jis jaut padus kasytų. O, rodos, turėtų atgailauti...

(Bus daugiau)

Matavos Švietimo Problema

III, IV.

Maža tauta, siekianti kultūrinių aukštybių ir pasiryžusi jose išsilaikyti, privalo į šį darbą įjungti visus savo narius. Ji, tauta, negali leisti sau prabangos tenkintis vien išsilavinimu ir gabeniais moksle, mende dalyje ar sudėtingose civilizacinio gyvenimo srityse. Mažos tautos kiekvienas narys turi būti tam tikro laipsnio bendrojo išsilavinimo švietimo ir kartu kurios nors specialios srities gerai paruoštas žinovas. Tebūnie tai ūkininkas, pramonininkas, kelio tiesėjas, medikytas, stalius, kalvis, šoferis eilinis fabriko mašinos valdytojas ar aukščiausio rango menininkas, mokslininkas, architektas ir pan., kiekvienas, be jų rangui atitinkamo išsilavinimo, privalo turėti vispusiai pilną savo specialybės pažinimą. Pusiau subudavotais ar „keptais ir nedakeptais“ žmonėmis maža tauta niekuomet neišsiverš į pasaulį pirmųjų eiles. Tokia tauta, jei jos dvasios gėmėse glūdi genijaus daigai, gali kartais duoti vieną kitą kurios srities nuostabiai gabų atstovą tačiau tie atstovai niekuomet nesuteiks visai tautai švietimo vardo, nei neteiks jos į kultūringiausių areopagą. Tą padaryti gali tik pati tauta savo pačios jėgomis ir nepaliaujamomis bei atkakliausiomis pastangomis. Tų pastangų vyriausioji gairė turi visada rodyti aiškiai kryptį: „Visuotinas tautos narių švietimas!“ Tą patį vykdydama tauta, o ypatingai tiesiogiai šio darbo atlikėjai - mokytojai, iš anksto žino to siekio prasmę. Jos vedami jie pertiekia mokomiesiems reikalingas žinias ir kartu gelbsti jiems susiformuoti į tobulus - idealius tautos narius. Tą darydama Laisvoji Lietuva savo siekių plane turės užsibrėžusi pagrindinį, mokyklos sienose galinti išsilukstinti tikslą - išugdyti psichofiziškai sveiką, mokslo žiniomis kupiną, demokratišką, taurų, tolerančią, nepalaužiamą ir sąmoningą lietuviško charakterio pilietį, ir leisti visų švietimo pilnumo pasiekti lietuvių tautos gėmėse tūnantiems genijui. Čia pat įskaitai pabrėžtinai reikalingas turėti mums tobulo tautos nario - idealaus lietuvi biopsichofizinį atvaizdą, kurį privalo sukurti mūsų mokslininkai - psichologai - pedagogai. Vienur kitur šiuo reikalu buvo bandymų daryta, tačiau toli gražu nuo to darbo užbaigos.

Visuotinas švietimas ir jo vykdymas

Išskeldami būtiną reikalą vykdyti visuotiną tautos švietimą, turime mintyti visokią amžiaus tautiečius, - pradant vaikų darželių paauglėliais ir baigiant į gyvenimo pabaigą žengiančiais subrendėliais. Pirmas ir tuo tarpu pagrindinis visuotinio švietimo žingsnis būtų: duoti visiems lietuviams pradinės mokyklos išsilavinimą. Tai būtų siekis, leidžiantis tautai pasakyti pasauliui: „Lietuvoje nėra berasičių ir bemokslųjų!“ Valstybės vidiniuose reikaluose šis žingsnis įgalintų daryti tolimesnius švietimo žygius ir tuo pačiu plėsti kultūrinį ir profesinį lygį. Pirmajam ir antrajam siekiui (pagrindiniams bendrais išsilavinimas ir tolimesnis mokslinimas bei profesinis ruošimas) įpilietinti bus reikalingas specialus įstatymas, įpareigojantis visus lietuvius per atitinkamą laiką tarpą įsigyti nustatytą mokslo cenzą ir vispusiai pasiruošti savo pasirinktai specialybei. Nereikia nė aiškinti, kad tautiečių tarpe atsiras tokių, (kalbame apie sveiko kūno ir proto asmenis) kurie sakysis nepajėgia ar nenorį tą atlikti, - jiems užtenka kasdienio gyvenimo žinių bei patirties. Tokiems anksčiau minėtasis įstatymas turėtų leisti taikinti vienokias ar kitokias sankcijas. Sakysime per nustatytą laiką tarpą neįsigijęs būtinai kiekvienam lietuviui bendrojo išsilavinimo pažymėjimo, turėtų mokėti atitinkamo dydžio mokestį, nuo kurio galėtų būti atleidžiamas įrodęs esąs atliekę tautos prievolę. Tokių mokėsių suma eity labai gerai besimokančių ir siekiančių aukštesnio mokslo reikalams; mažiau pasiturinti, bet taip pat vengia mokytis, privalėtų atlikti kasmet ar nustatytais laiko tarpais privalomus darbus prie mokyklų statybos ar mokyklų aplinkos tvarkymo. Tokios sankcijos palies tuosius turėtų veikti ne tiek materialiai, kaip moraliai ir skatintų juos dėti pastangų nuo jų ko greičiau atspalaiduoti.

Savaime aišku, jog tokiam įstatyme ryškioje vietoje būtų įrašytas paragrafas garantuojantis kiekvienam neišsilavinčiam nemokamą mokslą ir reikalingiems būtinu dydžio stipendijoms ar pašalpas mokslams eiti. Iš viso, nepasiturintiems ir gausių šeimų vaikams ypatingai, siekiantiems aukštojo mokslo, valstybė turi garantuoti galimybes to mokslo atsiekti. Įvairiausių rūšių ir laipsnių mokslo

šaltiniai neprivalo būti vien turtingesniųjų ar iškilnesniųjų privilegija ir Laisvoji Lietuva tų šaltinių gėmės atvers visiems tautiečiams, nežiūrint rango, kalsės, padėties ar kilmės. Tam reikalui su naudotos valstybės lėšos po kurio laiko išsilukstintų tautiečių prasmingo darbo pavidalę šimteriopai grįš valstybės išdan, todėl švietimo reikalams skiriamų lėšų dydis nei vienam iš valdytojų ir kitiems atsakingiems asmenims neturėtų sukelti jokių skrupulų ar baimės. Švietimo reikalų sąskaiton negali būti taupomas nė vienas centas!

Tautos valstybinį gyvenimą galima palyginti audiniui, kuriame kiekviena gijelė, kiekvienas ataudas stovi savo vietoje, yra mokomai ir iš anksto apgalvotai priderinti gamtinamos medžiagos būsimai paskirčiai bei reikalingiems darnos dėsniams. Atsikūrusioje Laisvoje Lietuvoje aukštieji švietimo pareigūnai, kaip valstybinio gyvenimo audinio gamybos dalininkai, nesijozolius nuo kitų žinybų, bet palaikys su jomis kuo glaudžiausius nuolatinio bendradarbiavimo ryšius. Tai yra būtina ir neišvengiama norint sėkmingai praveisti visuotiną tautos švietimą. Tam tikslui švietimo ministerija, ar kitaip ją pavadinsime, nesvarbu, išsiauks į gyvenimą specialų organą, kurį šiuo tarpu parikštykime švietimo Tarybos vardu. Jos svarbiausių darbų planė turės stovėti: įvairių paskirčių mokyklų tinklo, joms planų ir jų, mokyklų, statybos pravedimas; įvairių eksperimentinių žmogaus gabumams tirti laboratorijų įsteigimas ir mokinių, atlikus reikalingus tyrimus bei remiantis jų parodytais gabumais žemesnio laipsnio mokyklose, paskirstymas į mokyklas; kitaip sakant, nuolatinis ir planingas besimokslinčių reguliavimas. Tai yra nepaprasto svarbumo dalykai, leidžiantys įgyvendinti visuotinio švietimo pagrindus. Štai, a) nepriklausomoje Lietuvoje, neturėdami vienos, mokyklų tinklą planingai reguliuojančios rankos, prisistatėme daug kur imponantiškų mokslo pastatų, bet kaip taisyklė, jie koncentravosi arba miestuose, arba bažnytkaimiuose arba arčiau susisiekimo mazgų esančiose vietovėse; tuo tarpu užkampiniai kaimai, į kuriuos mokslo šviesa anksčiausiai prasiskverbė, bet kuriems ji dar labiau reikalinga, ne kaip vietovėms turinčioms kitokių šviesos židinių, mokslą sėmėsi apgalvotai vaizdo namiukuose, neturintiuose paprasčiausių mokyklinių sąvybių. Tos pačios vadovaujančios ir reikalą suprantančios rankos trūkumas išdaigino mokyklinius pastatus, kaštavusius didžiulius sumas, visai netinkamus jų paskirčiai.

b) Ar ne to paties planingumo trūkumas ir mokinių palaidas plaukimas į bendrojo lavinimo mokyklas buvo išsiauks mūmųse baimė dėl „inteligentijos“ pertekliaus? Ar ne dėl šio trūkumo kai kur amatų mokyklos vos, vos kvėpavo nesulaukdamos auklėtinių, o įvairūs dirbtuvės nesugaudydavo joms taip reikalingų ir darbą išmanančių amatininkų? O kas suskaitys įvairius talentus ir gal būt genialių gabumų jaunuolius-les, kurie neglob-

KONSTANTINIS RAUDIVĖ

(L. J. maus latvių tautos gyvenimo ir kt. jos)

Mums lietuviams tenka šiandien su latviais krūvoje gyventi, vieniems kitus daugiau pažinti. Bet dažnai mus skiria tirstų šešėlių siena, neleidžianti nuosirdžiau suartėti. Tikiu, kad per literatūrą, meną ir kitas dvasines vertybes mes greičiau priartėsime į broliškų tautų bendravimą ir nuosirdumą. Daug mūsų rašytojų gyvena ištėrime. Panašiai ir latvių rašytojai pateko į tokias pat sąlygas. Švedijoje rado prieglaudą patriotinės poezijos dainius Andrejas Eglits, poetė Veronika Strelerte, Karlis Skalbe (neseniai mirė) ir dramaturgas Martinš Ziverts. Vakarų Vokietijoje gyvena rašytojas - romanistas Konstantins Raudivė (pirmiau Detmold, o dabar Švedijoje), rašytoja literatė dr. Senta Maurinā (pirmiau Detmold, dabar Švedijoje), romanistas Janis Veselis, filosofas Theodorš Celm (Goettingen), poetė Zinaida Lazda ir Janis Jausudrabins.

Čia noriu kiek plačiau paliesti K. Raudivės gyvenimą ir kūrybą, nes jis yra vienas svarbiausiųjų šių dienų latvių plataus masto rašytojas. Šiais metais pasirodys 3 - jų tomų romanas vokiečių kalba.

Konstantins Raudivė gimė 1909 m. balandžio mėn. 30 d. smulkiausio ūkininko šeimoje, Latgalijoje, kuri beveik išimtinai yra katalikiška. Būdamas vėrlios dvasios, jis jau anksti apledo savo tėviškę. K. Raudivė studijavo Paryžiuje ir Madride, gyveno pasakišku kulkumu vargū ir skurdui priešindamasis. Jis pirmiausia išgylino į senovės graikų meną, vėliau literatūrą ir filosofiją patraukė į save dėmesį. Studijų kelionės Anglijon ir Italijon dar daugiau praplėtė jo akiratį. Du lemiami išgyvenimai pakreipia jo tolimesnį gyvenimą: jo susitikimas su vngniu ispanų žmoniškumo apaštalu, mistiku Mignuė. de Unamuno ir Don Kichoto vertimas iš ispanų į latvių kalbą. Ispanų kultūros aistringoje šviesoje formavosi jo jauna stipri dvasia. Su didžia meile stvėrėsi jis vertimo ne tik Don Kichoto ir novelių, bet taip pat Unamuno ir Ortėgos veikalų (šeši dideli tomai). Vertimams ir užsienio kelionėms paskirtas laikas buvo jam kilnesnė ir aukštesnė mokykla kaip universiteto paskaitos.

Jų pirmas originalus kurinys „Don Kichotas ir mūsų laikų žmogus“ („Don Kichots un mūs dienu cilvēks“, 1937), impresionizmo vaizdais parašytas, yra atsidėkojimas savo mokytojui kaip atspindys Don Kichoto mūsų laikų prasmę, kaip perkainojimas senų vertybių, ieškojimas lygsvarės tarp dvasios ir medžiagos - problemos, kuri visuose jo veikaluose nagrinėjama.

„Iš gyvenimo kultūros - šių dienų problemos“ (Dzīves kultūra) pasirodė 1939 m. Šiame veikalė jis įkūnija aistringą audrin-

gumu veržiamąsi „būti pasaulio širdies viduje“, viso pasaulio gerį savo dvasia pasisavinti ir tam vaizdingą išraišką rasti. Jis nori bendram europiečio žmogaus vargiu išėiti rasti, būti šviesiaregiu ir kelrodžiui. Indų, kinų, graikų ir senovės krikščionių kultūra, kaip ir šių dienų kultūros trumpas santraukos (ekspresionizmas ir impresionizmas bei žmogaus intelekto klaidžiojimai) praeina pro mūsų vidinę akį. Panašiai Ortega Ispanijoje ir Spengleris Vokietijoje bandė šių dienų Europos žmogaus būklę nušviesti.

1943 m. pasirodo jo trečiasis veikalų tomas: „Viršasmėniskumas ir asmeniskumas“ (Pērsonīgāis un pārpērsonīgāis).

Vien turinys atvaizduoja šio veikalė dvasią: Rusų tautos nusigyvenimas. Civilizacijos ir kultūros konfliktas. Tikrovės žmogus. Grožis ir teisybė. Meilė ir neapykanta. Sielos neliečiamybė. Susikaupimas. Pereinamasis žmogus. Goethe - europiečio dvasios simbolis.

1944 m. pasirodo pirmoji dalis jo romano: „Silvestro Perkonio atsiminimai“. Apie šį trijų tomų veikalą pakalbėsiu vėliau atskirai. Visuose jo veikaluose vyrauja šokie motyvai: nepaprastas, prigimtinis vitališkumas, niekuomet nesumažėjanti vaizduotė ir malonumas, kuriuo pasaulį ir, nors jis daugely kraštų studijavo ir gyveno, daugelį Europos kalbų išmoko, iš jo raštų byloja tai, kas jo tautoje yra gyva. Visur jis pakyla virš žmogaus gyvenimo, virš pilko kasdieniško nėramumo ir kvėpuojančios gaivališkos gyvybės simboliškas išaukštintimas visokiose pojūtines ir dvasios, asmeniskose ir viršasmėniskose formose yra jo veikalų gyvybės nervas.

Konstantins Raudivė yra rašytojas - filosofas, gyvenimo kūrėjas, kuris dvasiskam visūr didesnė sritį užleidžia. Visi jo veikalai yra prisipažinimo knygos, kurios savo minčių turtingumu skaitytoją verčia prie vidinio susikaupimo. Išlengvo jis išdirbo savo savotišką stilių: asmeniskų pergyvenimų, stiprių jausmų trumpiausia išraiškos būdą. Savo stiliumi jis prilygsta Karlui Skalbei, o amžinybės problemų gilumu - klasikui Rainiui. Jis rašo iš visos savo buities, kuri yra pilna tūkstančių srovių ir sukūrių, jausmų ir minčių, gyvybės ir musizėngimo.

Jo minčių liepsna nori visas kultūras keisti į visas vertybes ir asmenybes atnaujinti. Visvien kokia tema jis benagrėnėtų - ispanų kultūra, susikaupimo užlavini arba moterų meilė bei vyro drausiskuma - jis visuosmet savo pasirinkta daktā tēmytēs: mēlē jo neapleidžia niekuomet. Jis kalba tik apie tai, apie ka jis nebegali tylėti. Jų meno ryškūs pobūdis yra aistringa meilė pasirinktai temai.

A. Krausas

Gerhardo Hauptmanno paskutinės dienos

(Pirmosiomis jo mirties metinėms)

Gerhardas Hauptmannas mirė prieš metus Wiesensteine. Rysys tarp jo mirties ir įsakymo įgyvendinti jo gyvenime buvo paskutinis tragiskas etapas. Tik šių metų eigoje sužinota apie rašytojo paskutinį dienų nuotykius.

Silezietis tapytojas Arturas Resselis priklausęs rašytojo artimųjų draugų būreliui, pasakoja, kad Hauptmannas jau praejusiu metų pavasarį buvo susirgęs plaučių uždegimu. Be to, dar anksčiau jis buvęs gliaui dvasiniai paveiktas jo pergyvento baises Dresdeno orinio puolimo. Po to jis jau nebeatgavęs pakankamai jėgų, kad galėtų ligai priešintis. Tai galima išskaityti ir iš jo laiško, kuris reikiama manyti, buvo paskutinis. Laiškas rašytas 1946 m. gegužės 9 d. jis adresuotas Feliksui A. Voigtui. Į adresato rankas jis pateko tik rašytojui mirus, /tarsi „pasveikinimas iš anapus“. Ten sakoma: „Aš tiek esu pažengęs, kad galiu keletą kartų apeiti apie savo namą, tačiau savo patalo aš negaliu palikti. Tai yra visa, ką aš geresnio galiu pasakyti apie savę. Tai, kas vadinama džiaugsmu, aš neturiu. Gyvenimas man yra apkartęs. Ir lyg nujausdamas artimą mirtį, laišką baigia trumpais žodžiais: „Visa pakibe ore“, po kurių seka vos įskaitomas parašas.

Meš negalime šiandien šių žodžių risti tik su aktu, kad jau nuo 1946 m. balandžio mėn. rašytojo namuose visas buvo paruošta savanoriškam persikėlimui netoli Berlyno. Tada buvo beveik netikima, kad Hauptmannas tokį persikėlimą perneštų. Iš kitos pusės jis norėjo mirti Wiesensteine. Keturtdienį prieš Sekmines likimas šį paskutinį rašytojo norą išpildė. Šeštadienį, birželio 2 d. Hauptmannas nustojo sąmonės. Tai įvyko tą pat dieną, kai į Agneten kaimą atėjo įsakymas, kad po 6 dienų busias vykdomas priverstinis išgyvendinimas. Keturtdienį, birželio 6 d. tarp antros ir trečios valandos rašytojas mirė.

Vaizdakalys Rilkė iš Warbrunn nuėmė po-

jami, neatrenkami ir nepasijūčiami) ir specialias gabųjų mokyklas, nuvyto kaimo laukuose ar miesto landynių užkabariuose? Daugiau šitokių ir kitokių klaidų, tiek daug visai tautai kaštavusių, Laisvoji Lietuva nebekartos. Ji pasuks planingo darbo linkme ir, kur reikės, švietimo srityje neatsisakys net revoliucinių žygių! Ji paliks lietuviškose mokyklose tą, kas buvo gero, teigiamo, naudingo ir gražaus nepriklausomos Lietuvos mokyklose ir nedvejodama išbrauks dėmes, trukdancias visuotinio švietimo spindulių sklaidimasi. Atsi- grežkime tuo tarpu į pradinės mokyklas, esančias kaimuose. Kokia jų paskirtis visuotinio tautos švietimo rėmuose: duoti žinių ir šokių tokį išprusimo apvalką septynmečiams - trylikamečiams vaikams, ar būti visų kaimo gyventojų švyturiais? Atsakymas tegali būti vienas, kalbas tik ką duoto klausimo antrosios dalies naudai. Mokyklos kaime turi būti ir bus tie švietuliai, kurie spindi mažiesiems, suaugusiems ir senstantiems. Jų statyba turės vykti jokiū būdu ne mažesniu, bet daug spartesniu tempu, kaip buvo vykdoma nepriklausomoje Lietuvoje, arčiau tirščiau gyvenamų centrų arba juose pačiuose. Moderniskas su visais reikalingais įtaisais ir aprūpintas būtinomis mokslo priemonėmis mokyklas pirmoje eilėje turės gauti nuošalesnieji kaimai. Sakydami moderniskas, turime galvoje mokyklų patalpas, kuriose be reikalingo klasių ir kabinetų kiekio, randasi erdvios mankštos - žaidimų ir teatro įvairios pastatymams, o taip pat kino aparatūrai bei filmų demonstravimui būtinais įtaisymais sales. Mokyklos patalpose, o ne kur kitur, turi būti įrengtos kaimo bibliotekos ir skaityklos. Okininkų luomas, laikas ant savo pečių valstybės pamatus, turi teisę gauti kultūrinių vertybių savo namuose; tos vertybės, valstybinių ir saivaldybės įstaigų rūpesčiu pačios privalo susirasti kelia į ūkininko aplinką. Scenos menas, vertingos filmos, nekaltant apie kasdienę kultūringo žmogaus duoną - knygas, negali būti ūkininkui prabangos dalyku, prieinamu tik retomis progomis. Artimiausia mokykla yra tai duos ūkininkui juo poilsio ir nuo kasdienių darbų laisvų laiku. Panašūs uždaviniai atiteks ir darbininkų kvartaluose būsimoms mokykloms. Kaimo ir darbininkų gyvenamoje vietovėse esančios mokyklos, be tiesioginės savo paskirties, taps savotiškomis šventovėmis, teikiančiomis artumos gyventojams sveiko, naudingo, pamokančio ir kultūringo dvasinio peno. Visa tai tie gyventojai gaus jų įpirkimo jėgai prieinama kaina arba ir visai veltui. Tautoje, vykdančioje visuotiną švietimą, kultūrinės vertybės negali būti ir nebus pasipelnymo priemone. Šią dėsni Laisvoje Lietuvoje įvykdys pati valstybė. Greta to, valstybė jausis įpareigota kiek galima daugiau palengvinti ūkininkų ir darbininkų rūpesčius ir triušą priešmokyklinio amžiaus vaikų švietimo darbe. Tam reikalui bus išaugintas gausus „vaikų darželių“ tinklas kaimuose ir darbininkų gyvenamose kolonijose. Šios švietimo įstaigėlės, gerai paruoštų ir pedagogine nuovoka apsiginklavusių vedėjų vadovaujamos, suteiks mažiesiems piliečiams išangines mokslo ir išprusimo žinias, o tų piliečių tėvams leis ramiai dar-

(Nukelta į 4 pusl.)

Lietuvių kalbą iš žemės, kur parduodamos moterys

LIETUVIAI AIGIPTĖ. KĄ, KURIE PIETŲ SAULĖS, ĮKAITINTI NUVAZIAVO Į SIBIRĄ ATŠTITI... GERIAUSI ŽMONĖS PASAULYJE ESĄ ANGLAI. 26-Ų TAUTŲ TARPE. TRĖTI METAI SKAUTŲ STOVYKLOJE, SINAJAUS KALNO PĖPĖDĖJE. KRĀSTAS, KUR VYRAI IR MOTERYS NESIOJA SIJONUS, UZ PAZVELGIMĄ PRO UZDANGALĄ — PEILIS Į VIDURIUS.

Prieš Jūsų bendradarbi guli sutrintų ir nesušiutų laisvų pluoštus. Ant kiekvieno jų krašte užrašyta: „Prisoner of war post. Service des prisonniers de guerre. Kriegsgefangenenpost“. Skaitytos jau žino, iš kur atsistoti tie laisvai. Tik iš turinio betgi mes patiriame, kad jie atsistoti iš Piramidžių šalies, arba „iš namų nevalios“ ...

Bet tekalba patys autoriai, Lietuvos ūkininkai, kurie dar taip neseniai pūreni Aukštaitijos laukus ir kalė dalgius prie priekelio:

— Kada raudonoji armija buvo užėmusi Rytinę Lietuvos dalį, naciai mus suėmė ir išgabeno Vokietijon. Netrukus mes atsidūrėme Stettine, o iš čia vežė taip pat neatsiklausdami ten, kur jiems patiko, Pagaliau sužinojome, kad esame makaronų ir apelsinų krašte — Italijoje. Čia aprenę kariškais drabužiais ir išsiuntė į frontą. Ne gū! užmėgė „auslaenderius“ naciai siūs, — atsidūrėme pirmose fronto linijose, išblaskyti tarp vokiečių kareivių. Sie mus stropiai saugojo, kad nepabėgtumėm. Vėliau betgi pritytojom, suradom progą ir atsidūrėme viena tamsią naktį anglų pusėje. Anglai sutiko mus labai šaltai: nei labai gerai, nei labai blogai. Susodino į karišką mašiną ir nuvežė Neapolin. Čia išlaikė 1 mėnesį. Iš čia per Torontą išplaukėme į Afriką.

1944 metais prieš pačias Kalėdas, kai jūs, mieli broliai vilkote sunkią naštą po bombomis Vokietijos fabrikuose, ir prieš savo norą ilginote seniai pralošto karo dienas, mes praplaukėme Suesą, pro kurį niekaip negalėjo praplaukti Hitleris su Mussoliniu ... Atsidūrėme Aigipte, žemėje, kurią tik iš „10 Dievo įsakymų“ težiojome.

Kraštas čia kitas, kaip pas mus ir žmonės ne tokie. Afrikoje gyvename. Pietų saulutė čia kaitino taip smarkiai, beveik kaip „Tėvo ir mokytojo saulė“ Lietuvoje. Kai kurie iš mūsų tad sumanė kiek atvėsti ir išvažiavo į Sibiro ledynus. Džentelmenai anglai jiems to nedraudė daryti.

Vasarą čia žiauriai karšta, tik žiema (jeigu iš viso ją galima šiuo vardu vadinti) kiek vėsesnė. Bent jau nereikia dažnai pavėsio ieškoti. Žiema čia primena rugsėjo mėnesį Lietuvoje. Baisiai nusibodo tas amžinas karštis ir smėlis, nors šiaip jau ir nebūtų labai blogai. Išeiti iš stovyklos galime 8 km radiusu be jokios apsaugos. Valgyti taipgi gauname pakankamai, ypač tie, kurie dirbame maisto sandėlyje. Duoną valgome baltą kaip sniegą. Dirbame 8 val. per parą. Darbas pakankamas, normų nėra jokių. Būna atsitikimų, kad ir išgerti gauname ...

Cia gyvendami mes supratome, kad geriausi žmonės pasaulyje yra anglai. Kada jie mus atėis, mes nežinome. Vengiamo perdaug net apie tai teirautis. Išeiti iš belaisvių stovyklos, žinoma, būtų neblogai bet kur? Ką mes veiksime, kai mus paleis, kur dingsim? Ypač neturime bet kokio noro vykti į Vokietiją. Gyvename 33 lietuviai ir skirstomės į tris rasis: 1. Tikrieji lietuviai tremtiniai. Tokių

esame 15. 2. Klaipėdos krašto lietuviai, prievarta sumobilizuoti į vokiečių armiją nacių laikais. 3. Lietuvos vokiečiai repatrijantai. Dabar betgi jie dedasi neretai didesniais lietuviais už mus. Su Klaipėdos krašto lietuviais sugyvename ne taip jau gerai ir ne taip jau blogai. Vienok bendros kalbos, ypač su repatrijantais, retai tesurandame. Įsitikinome, kad pastarieji nieko gera, apart bloga, mums nelinki.

Mūsų lageris yra internacionalinio pobūdžio. Gyvename 26 tautų žmonės. Visi mes — buv. „Naujosios Europos“ kariai. Tarp savęs kalbame vokiškai. Kaip gi kitaip susikalbėti, kai vienas esame iš Lietuvos, kitas iš Rumunijos, trečias gi Maroko arabas. Sugyvename visi gana gerai. Ką veiksi nesugyvenęs ...

Mūsų lageris labai panašus į Lietuvos skautų stovyklą, tik skirtumas tas, kad jau trėti metai, o ne viena kita savaitė, čia esame. Stovyklą mes išdabinome gelėmis, papuošėme mūsų pačių pagamintomis stovyklomis. Netoli mūsų yra kartusis ežeras, į kurį retkarčiais nueiname išsimaudyti, taip sakant kiek atvėsti nuo Aigiptietiškos kaitros. Į rytus nuo mūsų lagerio tolimoje dunkso istoriniai ir mistiniai Sinajaus kalnai.

Mes esame jau perdaug išsiilgę savo gimtosios žemės, savųjų ir ypač lietuviškos spaudos. Tik retkarčiais mus aplanko vienas kitas laikraštis iš Vokietijos. Labai išsiilgome ir sesių lietuvačių. Jau trėti metai, kai mes nesame matę europiečių moterų: visur tik aplink aigiptietiškas, felachės. Jos vaikšto apsidengusios veidus uždangalais ir yra žiauriai vyrų saugomos. Tik pamėgink pažvelgti, kas slepiasi po tuo veido uždangalu, tuoj atsiras vyras ir suvays tau peilį į vidurius...

Siaip jau vyrą nuo moters iš pirmo žvilgsnio kiek sunkiau atskirti, nes visi nešioja sijonus, tik vyrai, baltus, gi moterys juodus.

Turint pinigų, galima moterį lengvai nusipirkti: jos kaina maždaug 30 svarų. Kai kas (ypač vienos tautybės žmonės) čia daro biznius: supirkinėja moteris pigesnėmis kainomis, gabena į miestus ir parduoda į paleistuvybės namus.

Jau pastebėjome, kad tarp aigiptiečių yra labai didelis luomų skirtumas. Darbininkai gyvena labai blogai, tiesiog sunku ir įsivaizduoti kaip blogai. Daug kur prie dirbančių dirbininkų stovi su gerai supintais botagais darbdaviai ir už menkiausias prasizengimus juos lupa. Teko matyti, kad su dirbančiais darbininkais elgiasi daug žiauriau, kaip su gyvuliais.

Nenuostabu tad, kad vietinių gyventojų tarpe yra daug komunistuojančių. Komunistinė propaganda, esant labai jau skirtingiems darbo ir kapitalo santykiams, randa labai gerą dirvą.

Mums pasakoja, kad panašus gyvenimas yra ne tik Aigipte, bet ir daug kur kitur Afrikoje: kas turi — turi perdaug, kas neturi — visiškai nieko neturi.

Nors čia mums ir nėra jau taip blogai (atrodo, kad belaisvių stovyklose maitinimas yra žymiai geresnis kaip DP stovyklose. Aut.), vis dėlto skaudu, kad labai toli nuo savųjų gyvename; skaudu atsiminus, kad mūsų miela Lietuva ir joje likę lietuviai taip labai vargsta. Dažnai bežiūrint į Sinajaus kalno viršūnę, graudu darosi ir norisi iš čia kuo greičiausia ištrūkti pas savuosius. Latvijos konsulas neseniai padarė žygius savo piliečių reikalu ir juos visus iš karo belaisvių stovyklos švadavo. Mums buvo labai didelė šven-

Persikraustėm ...

Schwäbisch-Gmünd. Vos tik atšventę Nuertingene pavasario šventę, išgirdome labai skaudžią naujieną, būtent: visos Nuertingeno apskr. lietuvių stovyklos keliamos į Schw.-Gmuend, į kareivines. Subruzdavo visos stovyklos. Prasidėjo pasitarimai kaip apginti savo teises ir nesileisti išstumiamiems ir nežmoniškas gyvenimo sąlygas. Bet deja, visos mūsų pastangos kultūringu keliu atkovoti savo teises nuėjo niekais, visi siunčiami aukšties karinės valdžios pareigūnams prašymai bei memorandumai liko neišklausti. Delegacijų argumentai, kad mūsų mažųjų sveikata Bismarko laikų kareivinėse atsidurs tragiskoj būklėj, nesužadino pasigalėjimo jausmo.

S. m. birželio mėn. 11 d. prasidėjo pervežimas. Pirmoj eilėj buvo vežama Neuffeno stovykla. 8 val. ryto į stovyklą atvyko 10 kariškų sunkvežimių ir prasidėjo pakrovimas smulkios tremtinio mantos. Tik pakrovus mašinas, staiga prisitadė juoje pilni vokiečių policijos, kurie pareiškė darysi išvažiuojančiųjų daiktų krata. Čia užsistoję Unros dir. p. Maingot, pareikšdamas, kad jis atsako už tvarką stovykloje, ir, kad čia vokiečių poli-

cijai nėra kas veikti. Nepasišalinus vokiečių policijai, p. direktorius pranešė karinei valdžiai ir tik atvykus amer. karininkui, vokiečių policija buvo pašalinta, ir mes laisvai galėjome išvažiuoti. Čia tenka dar kartą padėkoti p. Maingot, kuris ir šį kartą, kaip ir visuomet, atsisistojė mūsų reikalų sargyboje ir išvyne mus nuo vokiško teroro.

Birželio 16 d. buvo baigtas visų stovyklų peryžėjimas ir tuo būdu mes iš privačių žmoniškų butų, atsidūrėme senose kareivinėse, virš dviejų tūkstančių žmonių, kur gyvenome lenkų tik apie 1200. Kad ir skaudu, tačiau mes nenusimename, tiek iškentėje, pavargime ir toliau. Nors mes daug nustojomė medžiaginiai, bet tautinėj ir kultūrinėj srity daug laimėjome. Čia mūsų daug, turime gimnaziją, aukšt. techn. mokyklą, pradžios mokyklą, atsiras įvairių kursų, reikia tikėtis susitvers ir dramų trupė, nes teatrui salę turime tikrai puikiai ir pradėsime dirbti.

Kad ir kokios audros mus blašytų, mes nepalūšime, visi vieningai dirbsime savo tautos ir tėvynės atečiai. S. K.

Visuotinas švietimas ir jo vykdymas

(Atkelta iš 3 pusl.)

buotis tada, kai nesant darželių, turėtų patys gaisinti laiką savo mažųjų priežiūrai.

Kaip „vaikų darželiai“, pradinės mokyklos, taip ir kitos švietimo bei profesinio paruošimo institucijos (gimnazijos, amatų, prekybos, technikos, dailės darbų mokyklos, mokytojų seminarijos bei institutai, akademijos, konservatorijos bei universitetas) yra pakankamai įrodę savo vertingumą nepriklausomos Lietuvos laikotarpyje. Panašių tipų mokyklas mes turėsime, tik žymiai gausesnį skaičių, Laisvoje Lietuvoje. Tačiau kai kurių tų mokyklų programos turės būti labai ir labai reformuotos ir daugiau pritaikintos praktiniam gyvenimui. Tos reformos išvadovė mes atsiskaisime „baltarankių“ gamtinimo teorijos, kadaise davusios mums didelį skaičių „inteligentių“, gėdusių dirbti valdinėse įstaigose — rastinėse, bet nesugebėjusių paprasčiausio rašto suredaguoti ar registracijos knygų vesti. Tokie „inteligenti“, daugiausia išėję iš bendrojo lavinimo mokyklų, stokojo ne tik paprasčiausių praktinio gyvenimo žinių, bet ir išprususiam žmogui būtinų elgsenos bei laikyenos taisyklių supratimo. Sis pastarasis trūkumas dar ryškiau kyšojo specialinių mokyklų auklėtinųjų tarpe. Iš vienos pusės — bendrojo lavinimo mokyklų, — turėjome įvairių mokslo dalykų prikimštomis galvelėmis „šviesuolių“, nesiorientuojančių praktiniame gyvenime; iš antros pusės, — specialinių mokyklų, — išleisdavome pusėtinus tam tikrų specialybių žinovus, bet reikiant čiai stokojančius bendrojo išauklėjimo. Mat, lengvapėdiškai buvome įpratę pasiteisinti: „Amatiniams užtenka gero savo specialybės mokėjimo ir jiems „poniški“ pročiai nereikalingi“. Ateityje tokius lengvapėdiskumus pakeisime priešingais reikalavimais: baigę lavinimo mokyklas tautiečiai turi turėti ne tik atitinkamą mokslo žinių bagazą, bet ir

gerą išsiauklėjimą bei praktinio gyvenimo pažinimą, leidžiantį tiems tautiečiams, reikalui verčiant, imtis kurio nors darbo valstybinėje ar savivaldybės įstaigoje; o specialinių mokyklų auklėtiniai iš mokyklų sienų privalo išsinešti, be savo specialybės, išsilavinusio ir išauklėto — kultūringo piliečio vardą. „Baltarankių“ ruošimo mūsų mokyklose gadynė privalės visiems laikams dingti praieitis užmarštin, o jų vieton atsistos išmoksintas, išauklėtas ir aktyvios veiklos mėgėjas bei pasiimtas darba išmanąs lietuvis jaunuolis-lė. To siekiant, mūs neturėtų gązdinti neišvengiamas reikalas įvesti bendrojo lavinimo mokyklų mokslėiviams darbo prievolę ūkiuose, fabrikuose, dirbtuvėse, įmonėse ar biuruose. Tegū mokslėiviai vasaros atostogų (trijų mėnesių laikotarpyje) metu per, sakysime, trejis ar ketveris metus, padirbėja po porą savaitių ar po mėnesį vienoje iš aukščiau minėtų darboviečių ir tokie mokslėiviai, gavę atestatus, daug drąsiau galės jaustis viešajame gyvenime ir gryną sąžinę kalbėti tų darboviečių nuo latiniamis darbininkams apie jų darbo ir jo sąlygų pažinimą bei supratimą. Tada savaimė atpuls lietuviams inteligentams priekaištai, kad jie gyvenimą ar ūkininko, ar darbininko darbą tik iš knygų tepažįstąs. Visuotino tautos švietimo rėmuose nuolatinis įvairių luomų bei specialybių tarpusavio bendradarbiavimas yra neišvengiamas ir būtinas. To bendradarbiavimo akstiną turi išdaiginti mokykla ir švietimui vadovaujanti organai.

Be ankščiau minėtų mokyklų rūšių, Laisvoje Lietuva stegs visai naujo tipo mokyklas. Tai bus gabiesiems tinkamos mokyklos. Jų reikalingumo ir būsimos visai tautai iš tokias mokyklas baigusiu kultūrinės naudos nėra prasmės įrodinėti. Tatai savaime aišku. Į jas suplauks pajėgiausias dvasinis elementas. Jis čia pateks stropios atrankos keliu. Tokia atranka galėtų būti vykdoma tokiu

būdu: pradinė mokyklų mokytojai ir vedėjai visą laiką seka savo auklėtinųjų pareikšiamos vienos ar kitos srities gabumų ir tam reikalui veda atitinkamus užrašus. Kasmet tų užrašų ištraukos, liečiančios gabiausiuosius pailiustravus jas (ištraukas) konkrečiais tų gabijų pareikštais faktais ar darbeliais, siunčiamos atitinkamiems švietimo vadovybės organams (Svietimo Tarybai), kuri savo ruožtu iš gautųjų duomenų daro vienokias ar kitokias išvadas bei pati išitinkini neabojotinų gabijų kandidatų talentingumu, tarpdinkauja priimti juos į specialias gabiesiems skirtas mokyklas. Duomenys apie kandidatuojančio gabijų mokyklą turėtų būti surinkti iš kelių metų tokio kandidato, besimokiusio pradinėje ar tolygaus laipsnio mokykloje, stebėjimo. Yra faktų, kad vaikai ar jaunuoliai, pareiškę kartais labai didelių gabumų kurioje nors srityje, po kurio-laiko „užgesa“ ir virsta eiliniiais mokinukais, arba priešingai — vidutinokais ir silpnuoliais, kai kada staiga pasireiskia tiesiog nuostabiais gabumais. Todėl būtų netikslu apsiriboti vien pradines mokyklas baigusiais kandidatais. Jų skaičių galėtų papildyti tiek aukštesniųjų, tiek specialinių mokyklų mokiniai. Užtat atranka vykdoma ne tik pradinėse, bet ir aukštesnio laipsnio mokyklose. Gabijų mokyklos sudarytų idealias sąlygas priimtiųjų įvairiems gabumams (dailininko, rašytojo, žurnalisto, muziko, dainininko, techniko, mokslininko ir t.t.) plėtoti. Jiems neturėtų būti jokių pašalinų rūpesčių: buto, valgio, mokslo priemonių ar drabužių pasirūpinimo. Visas išlaikymas bei mokymas gabijų mokyklose turėtų būti teikiamas nemokamai — valstybės lėšomis. Tai reikėtų, tautiniu mastu imant, dvasinės aristokratijos ruošimą. Aristokratijos, sukomplektuotos iš visų gyventojų sluoksnių bei luomų, vėliau galėsiančios išryškinti Lietuvos gen'jo veidą, kurio kaip tik siekia ir visuotinas tautos švietimas. J. Jašinskas.

tė, kai mums pavyko susiristi su Lietuvos konsulu Anglijoje Pora Baluciu. Gal kada ir mus jė išves „iš namų“ namų, iš Aigipto žemės“ ... — baigia savo laisvą Aigipto lietuviai.

P. S. Minėtiems mūsų tautiečiams galima rašyti ar nusiųsti knygų šiuo adresu: Petras Janischis Nr. 178 777. C/O Chief P.O.W. Postal-Center Midla East, Lager 380/6. K. Pelėkis.

MEMMINGENAS.

— Vietos Raudonojo Kryžiaus skyriai gavo drabužių iš Balfo siuntos tremtiniam lietuviams, kurie šiuo metu dalijami gyventojams.

— VI. 24 d. į stovyklą atvyksta latvių katalikų vyskupas Rancens, buv. Latvijos seimo vice-pirmininkas. Lietuviai ir latviai katalikai ruošiasi ganytoją prideramai sutikti.

— Liepos mėn. pradžioje į YMCA organizacijos ruošiamą stovyklą ruošiasi išvykti tarp kitų ir apie 80 lietuvių vaikų.

— Skautų vadovybė taip pat nutarė šiais metais, kaip ir pernai, suruošti skautiškąją stovyklą š. m. liepos mėn. 17—28 d. d. savo organizacijos nariams.

— Aerodromo stovyklos kieme inž. dail. Zalnierūno triūsų ir pastangomis pastatytas gražus D. L. K. Vytauto būstas, pagamintas to paties dailiniko iš gelžbetonio.

— Birželio mėn. pabaigoje gimnazija baigia pirmąjį naujųjų mokslo metų ketvirtį ir pradeda vasaros atostogas.

— Didelis lietuvių skaičius turėjo progos šį pavasarį dalyvauti ekskursijose ir aplankyti Alpių kalnus, Garmisch-Partenkirchena, Immensee, Koegnigsee, Liudviko II pilį, Nebelhorną ir kitas gražesnes Bavarijos vietas. 10 mokslėivių ateitininkų, drauge su savo organizacijos globėjais, dalyvavo jų suruoštoje ekskursijoje Reino krašte.

— Birželio 29 d. „Lituanicos“ tunto skautai ruošia Amer. zonos lietuvių skautų aviomodelistų (oro skautų) suvažiavimą ir varžybą Memmingeno Aerodrome. Ta praga ruošiamas Memmingeno DP visuomenėi skautų lauzas su atitinkamais pasirodymais. I. S.

LIETUVIŲ KALBOS MOKYTOJŲ KONFERENCIJA

1947 m. liepos mėn. 10—13 d. d. Wuerzburgo stovykloje šaukiama Amerikiečių ir Prancūzų zonų gimnazijų ir progimnazijų lietuvių kalbos mokytojų tarnybinė konferencija bus pradėta liepos 10 d. 10 val. Darbų programa: 1. Gramatikos dėstymas gimnazijoje, 2. Kalbos kurso apimtis ir tikslai aukštesniosiose klasėse, 3. Lietuvių literatūros programos išėjimas tremties sąlygomis, 4. Visuotinė literatūra tremties mokykloje, 5. Ši listikos ir poetikos kurso ėjimas a) žemesniosiose ir b) aukštesniosiose klasėse, 6. Amintinis poezijos ir grožinės prozos dalykų mokymasis, 7. Mokinių skaitybės tvarkymas, 8. Rašomieji darbai, 9. Pastebėjimai iš mokyklų lankymo ir keliamųjų bei baigiamųjų egzaminų, 10. Pranešimas apie Lietuvių Kalbos Draugiją, einamieji reikalai ir kt.

Konferencijos dalyviai nakvynė bus aprūpinti, maisto turi pasiimti patys.

Svietimo Valdybos Aukšt. Mokyklų Inspektorius lietuvių kalbai ir literatūrai

SKELBIMAS

Siomis dienomis išeina J. Meko red. žurnalas „ZVILGSNIAI“ Nr. 3. Rm. 10.— Slezo-Malinasuko „LIETUVIŲ ISTORIJA“, tik mokykloms Rm. 7.50 (prieš Rm. 10.50). LIETUVIŠKOS RAIDES RAŠOMAJAI MĀSINĖLEI, užsakant avansu Rm 25.— BUTINIAUSI RĀSMENYS, tuo tarpu ne daugiau už Rm 5.—, tik ne stovyklose gyvenantiems tautiečiams.

VYCIAI BRONZINIAI 8x10cm su lentele Rm 20 Užsakymai pildomi iš eilės.

Leidykla „GIEDRA“ (16) KASSEL - Oberwehren

mintis

„The Thought“ Lithuanian Newspaper
Licensed by Military Government * Editor — in — Chief and licensee: J. Vasaitis
*Printed by Druckerei- u. Verlagsgenossenschaft e.G.m.b.H., Memmingen.

Vyr. Redaktorius — leidėjas J. Vasaitis. Redaktorai: Henr. Zemelis ir Vl. Balsys. Karo valdžios leista * Laikraštis išeina antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais * Prenumerata mėn. RM. 10.—, atskiras Nr. 0.80 Rm. * Ein. sąskaita: Volksbank Memmingen e.G.m.b.H. Nr. 9149 ir Postcheckkonto München 14210. Adresas: „Mintis“, (13b) Memmingen, Schranneplatz 6, Laiskams: Memmingen, Postfach 110.

Redakcija nesunaudotų rankraštų nesaugo. * Honoraras mokamas tik nuolatiniam bendradarbiams iš anksto susitarus * Primiama skelbimai, tik iš anksto už juos apmokėjus. * Skelbimai iki 10 petito eilučių Rm. 20.—, toliau už kiekvieną eilutę po Rm. 1.50. * Redakcija ir administracijos kabamos valandos kasdien. Išskyrus šventadienius, 9—12 val. ir 14—17 val. * Red. ir administracijos telef. Nr. 2677.